

Felvidéki Híradó.

POLITIKAI HETILAP.

Előfizetési árak:

Egész évre	8 kor
Fél évre	4
Negyed évre	2

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, hirdetések és előfizetések a kiadóhivataltól csemezzve Turóc-zst.-Mártonba küldendők

Kiadóhivatal: A turóc-zst.-mártoni „Magyar Nyomda”.

Hirdetések jogtányosabban, Árszabály szerint Lapunk számára hirdetéseket — eredeti árkában — minden bel- és külföldi hirdetői irak el fogad.

Megjelen minden vasárnap.

A cseh-tót nemzetegység*)

Irtja: dr. Czambel Samu.

XIII.

A fentiekből megismertük a cseh-tót nemzetegységre törő irány multját és jelenét. Őntudatosan és kitartóan csak a csehek jártak el e kérdésben. Hogy miképp alakul ki a cseh-tót nemzetegységre törő irány legközelebbi jövője, az most már, a mellékkérdések megvilágítása után, nagy részben a magyar intéző körök érdeklődésén fog múlni. Szerény vezetem szerint e kérdéseket esütörtököt fog mondani minden bürokratikus intézkedés, hisz azok a közegek, a melyek hivatva volnának a bürokratikus intézkedéseket fogantatosítani, maguk is öntudatlanul a csehesedés befolyása alá kerülnek, mihelyt tót szóra nyitják meg ajkaikat. A mi ellen tehát maguk tehetetlenek, azt hiába akarának sújítani vagy akadályozni — másoknál. Az elcsehesedés folyama nagyon erős már és a sokaság akaratlanul úszik az áramlatnál.

Itt már csak egy segítség van: A tót népnyelvnek alapos átkutatása, nyelvtani és szótári feldolgozása, a tót írók által való elfogadtatása s a cseh könyvnyagynak mielőbb jó tót könyvnyaggal való ellensúlyozása illetve helyettesítése. Egyúttal szükséges, hogy a cseh nyelv a magyarországi ev. tót egyház-községekből kiküszöböltessék s helyébe egyelőre az irodalmi tót nyelvet, s mihelyt lehet, a tót népnyelvet bevezetessék.

Az írott tót nyelvnek a tót népnyelv alapján való átalakítása csak fél rendszabály a cseh nyelvnek az ev. tót egyház-községekből való kiküszöbölése nélkül épp úgy, mint fél rendszabály a cseh könyveknek elfordítása a jó tót könyvnyagynak egyidejű előteremtése nélkül. A nép t. i. keresi az olvasmányt s ott veszi, a hol kapja. A csehbarát Meakulpinsky többször említtet füzetében fején találta a szöveget a mikor ezt mondta, megakarván okolni a cseh irodalmat a magyar tótáson:

„Hogy a tanulatlan tótok is megértik a cseh könyveket s olvassák azokat, arról a „magyar” könyvkereskedők tehetnének bizonyosságot, a kik jó üzletet csinálnak a cseh „regényekkel.” Hasonlóképp a ponyvairodalom terjesztői és mások. Természetes, hogy ez úton a könyvkereskedés kapzsiságának a szele csak a cseh irodalom szeméjtét fújja el a tótágra. De kitesszik ebből, hogy a tót nép szellemileg éhes, hogy a cseh könyvet is megérti, ha látóórének megfelel.” (Co hatí Slováký” 121.)

A tót népnyelvnek az átkutatása és tudományos feldolgozása mindenesetre fáradságos feladat. Azt hiszem, hogy nem kevesebb fáradságha fog kerülni a népnyelv alapján megreformált írott tót nyelvnek a független tót írók által való elfogadtatása.

Az írott tót nyelvnek népies tót alapon való átalakításához okvetlenül meg kell nyerni a független tót írók zömét. Ez azt jelenti, hogy a mozgalmat olyan mederben kell tartani, a mely alkalmas arra, hogy azt végleges céljához elvezesse.

A tót népnyelv átkutatását és gyakorlati czélokra való felhasználását, — azt állítjuk, — a tót nép közmívelődése kívánja. A kérdés

*) Lásd a Felv. Híradó 27. 28. 30. 31. 34—44. számain.

egész tartalma tehát felvetésétől kezdve a befejezéséig mint közmívelődési kérdés volna tárgyalandó. Ez által semmit se vesztené a nyelvtudós a tudomány, s a politikus a politika szempontjából . . .

A politikai motívumok hangoztatását mindenestre lehetőleg kerülni kellene e fontos kérdés gyakorlati elintézésénél.

A politikai motívumokat e harezban bátran átengedhetjük a — cseheknek. Közművelődési elvcinkkel legbiztosabban hozzáférünk a tót nép szívéhez s a csehek által is felismert poétikus lelkehez. Közművelődési céljainkkal megnyerhetjük a független tót írók zömét is, mindazokat, a kik a tót népet igaz barátai s a kiket nem a cseh-tót nemzetegység nagyzási hőbortja ösztökél . . .

Ezzel elő is adtam mindent, a mi a cseh-tót nemzetegység megértésére vonatkozik. Bevezetésül elmondok még egyet-mást arról, hogy a tót népnyelv alapján önállóított tót nyelvet, nemcsak a tót nép helyes művelődésének az érdeke kívánja, hanem — a magyar közvélemény kegyeltjének, a magyar nyelvnek a felvidéki érdeke is

Már maga az a tény is sokat lendítene a magyar nyelv felvidéki érdekén, ha megszűnne a tótként a cseh és az elcsehesedett irodalmi tót nyelv elsajátítására fordított munka. A tótok agya felszabadulna egy nehéz teherrel s miután a tótok szeretnek tanulni, tudásvágyuk egy más irányban keresne kielégítést. Alig lehet kételkedni, hogy a fennálló közművelődési és politikai viszonyok között a tót ember ambíciója csakhamar a magyar nyelv megtanulásában keresne kielégítést . . .

De másképp is fontos a tót népnyelv. Sok tekintetben megkönynyíti a magyar nyelv tanulását.

A tót népnyelv belső szerkezetén, s a szókincsén is észrevehető, hogy észadatok hosszú sora óta szoros szomszédásban volt a magyar nyelvvel. A cseh befolyás nem volt képes a magyar szomszédtság e hatását a tótok falvai-ban eléggé paralizálni. Így p. o. a tót népnyelvnek a szókötése sok tekintetben megegyez a magyar nyelv szókötésével. Hogy a dolgot érthetővé tegyem, megvilágítom azt néhány példával:

Tótul azt mondom: učim sa to (remeslo), rozumiem to (slovo). Magyarul: tanulom azt (a mesterséget), értem azt (a szót). Az ige a tóban is s a magyarban is egyformán a negyedik esettel kötetik. De az irodalmi tót nyelv szerint ilyen esetekben az igék a harmadik esettel kötetnek, így: učim sa tomu (remeslu), rozumiem tomu (slovu), s az ez alapon tanuló tót ember így fog azután magyarul beszélni: tanulok annak (a mesterségnek), értek annak (a szónak) stb.

Még néhány példát annak a megvilágítására, hogy a tót népnyelv alapján mily könnyű magyarul tanulni:

Tótul: nehýbaj skalu, netoč brús, nekrút koloso. Magyarul: ne mozgassd a követ, ne forgassd a köszörűt, ne forgassd a kereket. Tóban is meg a magyarban is a 4. esettel kötetik az ige. Már az irodalmi tóban másképp van. Ez már jelentősen megnehezíti a magyar nyelv tanulását, mert a cseh nyelv szókötését követi. Az írod. nyelvben az említett igék a 7.

esettel kötetnek, így: nehýbaj skalom, netoč brúsom, nekrút kolosom s az a tót, a ki ez alapon az iskola, az egyházi szözsök vagy az irodalmi termékek nyelve alapján tanul magyarul, így fog magyarul beszélni: ne mozgass a követ, ne forgass a köszörűvel, ne forgass a kerékekkel stb. stb.

A szókötés ezen jelentőségeire vezetendő vissza a legtöbb nyelvhiba, melyet a tót ember, tanulása kezdetén, a magyar nyelv szelleme ellen elkövet. S a szókötésnél felmerülő ezen eltérések azok az akadályok, a melyek a tót embert a magyar nyelv tökéletesebb elsajátításától leginkább elriasztják.

(Azok, a kik akár a szözsöken, akár az iskolában, akár a tót hírlapok hasábjain a tót nyelvet használják, s ezentúl nem akarnak szözsölatokat tenni a csehesítésnek s közvetve nehezíteni a magyar nyelv tanulását, hasznos utbaigazítást nyerhetnek az irodalmi tót nyelvről irt kézikönyvemben, — („Rukovát spisovnej reči slovenskej”) Turóc-zst.-Márton 1902, — a melynek a tót szözsötről szóló részében, — ennek megírásánál a kezem nem volt megkötve, — eddigi népnyelvi ismereteim mértékéhez képest már is egyenjogusítottam a tót népnyelvnek fentemlített s hasonló szözsötési sajátosságait az irodalmi tót nyelv szözsötési sajátosságaival.)

De különösen az segitene elő a magyar nyelv érdekét hazánk tót felvidékén, hogy egy hathatós új eszközöt nyernénk, egy olyan tót nyelvet, a melynek alapján könnyű és biztos szerrel meglehetne kedveltetni a magyar nyelv megtanulására szolgáló segédkönyveket, mert érthetően magyaroznák a magyar nyelvet.

A magyar nyelv terjesztési eszközei valóban hatalmas eszközzel szaporodnának. Jelenleg alig van gondoskodva e részben a magyar nyelv érdekéről. Hogy mennyire szükséges a felsőmagyarországi megyékben p. o. a jóraváló magyar-tót szótár, legjobban bizonyítja a magyar nyelv népközpontai tanításának az eredménytelensége. A tót ifjuság, ha egyszer kilép az iskolából, s körülményei folytán magyar vidékre nem kerül s közszözsolatban alkalmazást nem nyer, nem képezheti magát tovább a magyar nyelvben és az iskolában szerzett magyar nyelvű ismereteit nem gyümölcsöszetheti. Hiába alapítunk részére magyar könyvtárakat, magyar könyvet vagy hírlapot kezébe nem vehet, mert az iskolában annyit meg nem tanul, hogy azokat kellőképp megértse, s szótára nines, a mely őt a magyar nyelv további tanulásánál támogatná. — Instruktorra, társalógra, élő tanítóra neki nem telik. Szótár híján akarva nem akarva kénytelen lemondani arról, hogy magyar könyvet vagy hírlapot olvasson s magát a magyar nyelvben tovább képezze.

Lassan aztán elpárolog az fejből az a kis magyarnyelvi tudomány is, a melyet fáradságosan szerzett az iskolában, s 20 éves korában már talán ott tart, hogy mohón falja a cseh könyvből a cseh nyelv szavait és kifejezéseit, hogy ismerősei körében ez úton biztossítsa magának a műveltség látszatát.

Egyedülül czéлом, a mint elül kijelentettem, az volt, hogy összegyűjtsem a cseh-tót nemzetegységre vonatkozó adatokat. Ime, ezt meg tettem. Ennek során megvilágítottam néhány

az egyedül elismert kellemes ízű természetes hashajtószert.

Ferencz József keserűvíz

mellékkérdést is. Ezzel a publicisztika, a hivatalos politikuskok s az intéző körök figyelmébe ajánlom soraimat.

Budapest, október hó 18.

A nemzetiségi törvény revízióját sürgető vármegyei határozatok az egész nemzetiségi sajtót megindították. Arról már beszámoltunk, hogy mit mondanak ehhez a tót túlzók lapjai, a melyek képtelenebbnél-képtelenebb kifakadásokra ragadtarták el magukat. De arra egyik sem gondol, hogy a nemzetiségi törvény revíziójának kérdését éppen a tót túlzóknak vakmerő tulkapásai terelték napirendre; ehhez hozzájárult még a tót nemzetiségi képviselőknék szereplése, a kiknek beszédeiből ország-világot értesülhetett, arról a hazafiatali irányzatról, melyet a tót túlzók követnek. Mindez együttvéve végre megindította az országos mozgalmat, a melyet most már nem igen lehet megakasztani. Érdekes, hogy az újsídekí Zastava, a szerb radikálisoknak közlönye egyik legutóbbi számában azt írja, hogy ez az akció „egy nagyon szomorú jelenség, mert Magyarország annyira el van adósodva, hogy 10 év múlva teljesen tönkrefog menni közgazdaságilag, a minek politikai következménye is igen mély hatású lesz.“ Azt ajánlja, hogy jobb lenne a nemzetiségi üldözésre irányuló akció helyett olyan politikát folytatni, mely a belbékét szilárdabb alapokra fektetné és megelőgedett nemzetiségekkel váltva egy boldogabb Magyarországot megteremtene. A „Zastava“ tehát mégis fenyeget bennünket és közgazdasági romlásunkat jósolja meg 10 esztendő alatt. A mi a fenyegetést illeti, attól nincs mit tartanunk, mert Magyarország pénzlegye ha nem is rózsásak, de nem is aggasztók. Arról bizonyosok lehetnek a Zastava hívei, hogy a magunk dolgát majd csak elgázitjuk ma gunk, úgy a mint ezt hazánk történetének tanúsága szerint igen válságos időkben már többször megtettük. A mi pedig jó tanácsait illeti, ezekre csak az a megjegyzésünk, hogy mi hazánk nem magyar ajku lakói iránt állandó szeretettel és becsüléssel viseltetünk, de csak addig, míg általunk és velünk keresik boldogulásukat. Amint azonban Belgrádra, Szentpétervárra, Prágába, Bukarestre stb. tekintenek s ezekről a helyekről várják a maguk helyzetének javulását és a mi romlásunkat, szemben fognak állani és belgyűntek is úgy rendezzék, hogy azok akik ilyen tendenciákat követnek, azok lehetlenné tétessenek. *Egyszóval a ki nincs velünk — az ellenünk.*

A tótok szervezete Amerikában. A pittsburgi „Amerikánsko Slovenské Noviny“ című pánszláv tót lap részletes kimutatása közöl az úgynevezett „Amerikai Tót Egylet“ nevű pánszláv tót társulat tagjainak számáról. Eszerint 1902. szept. 30-án a társulat tagjainak száma 13589 volt és ezen sok ezerre menő tag az Egyesült Államok területén széthúzó 408 vidéki osztályba van sorozva. E társulat főnöke Ambrose, főjegyzője pedig Ferienick. Ezen egész egyetlen lelke tudvalevőleg Rovnyának, aki e társulatot magyarellenes elszánttal vezeti és hogy e elszántnak a társulat tagjait minél jobban megnyerje köztudomás szerint a társulatot úgy rendezte be, hogy az nemcsak kizárólagos szláv irányban művelni a tótokat, hanem beteges és halálra vezető esetén nagyobb összegekkel segítsék a tagok családjait, azokivül a tót munkások részére foglalkoztatás közt. A megkarított pénz részére bankokat létesített, a visszatérő részére hajójegyeket árul és minden ezen kulturális és ipari vállalatnak Rovnyának a korlátlan ura. És hogy ezen társulat működése minő hatalmas arányokat öltött, mutatja azon körülmény, hogy néhány hónappal ezelőt a fenti „Amerikánsko Slovenské Noviny“ mellett, mely nem rendes napokon, hanem időről-időre jelenik meg kezdte őta, az amerikai angol lapok nagyszámú „Slovenský Denník“ című alatt tót napilap indult meg. — És ennek a szervezett támogatás ellenőlyezésére mily elenyésző semmi az, a mit eddig tettünk. Nem tudjuk eléggé meghatározni, hogy az amerikai magyarság hazafias szellemének megőrzésére, az elévülkedés visszalödtetésére most már a kormány beavatkozása szükséges. Mert közmiszt dolog, hogy ezeknek nagyobb része idők folyamán haza tér, a mikor aztán lelkiükben magyar gyűlölettel természetesen csatlakoznak az itteni pánszláv agitátorokhoz és szaporítják a beállenszéknek számát. Itt a legfőbb ideje, hogy alkalmas férfiak induljanak az amerikai tarthatlan állapotok enyhítésére.

A pánszláv hazafiság.

Az utóbbi megyei közgyűlésen több tót bizottsági tag hazafias és erőlyesen tiltakozott az ellen, hogy az ő hazafiságuk kétségbe vonassék, s a mint hogy a tót národisták a sajtóban, az országgyűlésen s mindentől hol erre alkalom kínálkozik, igen nagyra vannak az ő hazafiságukkal s rafogásnak, rágalomnak mondják a „sovinisták“ azt az állítást, mely szerint ez az ő állításuk — *gyanús.* De bármilyen nyomatékosan hirdessék is ezt nagy garral a tót

ultrák, zavukra nem lehet adni semmit, mert a tények ellenük szólnak. Halljuk e tények egyikét. Megirtuk volt mi is, hogy egy amerikai tót újság — ugyanaz, amellyel a magyarországi ultratötek is érintkezésben állanak, — azt a magyar lobogót, a melyet innen-hazulról a tengerentúli magyaroknak elküldöttek „rongynak“ estűfoltá, s ez ellen a magyarországi töt nemzetiségi sajtó egyszóval sem tiltakozott, sőt még csak egyetlen egy rosszszóval szót se talált némely tengerentúli vöröknek eme halatlans és minősítethetetlen gazdaság ellen. Megirtuk, hogy egy másik amerikai tót lap, amely az imént említettet egy hűrön pendül, a minap angol nyelven jelent meg, csakhogy Kossuth Lajost annál jobban rágalomhazassa az amerikaiak előtt, s hogy ugyanazon angol kiadás számában Mudroň Pálnak s még egy sereg más tótnak az areképeit közölte az a lap — *diszöttés cédűlőből.* Hát akadtak és akadnak itthon is gyászmagyarkák, akik a Kossuth Lajos nagyságát felőrtani, tehát megítélni nem tudják, de elvégre a menyboltozatn szeliden és méltóságosan fénylő Hold nem igen törődik az őt megugató ebek éktelen eshalóságával... Am más a lobogó kérdése! Az amerikai tót lapok felőgása szerint a magyar lobogó nem egyéb, mint *hitvány rongy*, s mivel magyarok, tótok, oláhok s mindnyájan, akik itt ez országban lakunk, egyazon hazát valljuk magunkénak, tehát lobogónk is csak egy: a *magyar lobogó*, minden magyar honpolgár, tehát a tótul beszélő is, tisztelaten kell hogy tartsa és tartassa másokkal is, hazájának ezt a külső jelvényét, a ki pedig azt megtenni merészeli, azt ellenőszének kell hogy tekintse. A hazafias érzületnek az alfája ez, s jól tudjuk, hogy lobogósrészt miatt véres háborúk is folytak már egyes nemzetek között. Csak a mi národnístáink nem tudnak ezt? Nyilván nem akarják tudni, mert ugyanazon amerikai tót sajtóban, a mely a magyar lobogót, tehát az övékét is, *rongynak* mondja, még diszöttittek is magukat, holott ha tényleg valami hazafiság főlét éreznének belekükben, — utáltatál, megvetséssel kellene elfordulniok ama bizonyos véreiktől, akik őt a messze idegenben, ahol őket a magyar nemzet büntető keze el nem érheti, egykori hazájuk szent jelvényét ónosorolják és gyalázalják, tanulóit adva ezzel sivar és gonosz lekulteltüknek, amely nemcsak itt hagyatta velük hazájukat, hanem még meg is gyűlölteti, becsémelteti is velük. Hiszen az igazí, a becsültes töt, akinek ősei ezer évnél tovább laktak itt a magyar Felvidék kies völgyeiben, messze idegenben is vissza-visszavágyik szűkebb hazájába, a kis tót faluba, a szegényes fakonyhőjába. Potom pénzért dolgozik, fáradoz, takarékoskodik, koplal s mihelyest szerit éjtheti, haza jön; ha pedig nem jöhet, úgy magyar hazája s az a táj, a hol született, ahol rokonai élnek, ahová álmai, vágyai, képelete vissza-visszavágyik, mégis emlekeztében marad, s még így is szereti és tiszteli azzal a lobogóval együtt, mely hazáját külsőleg jelképezi. Ilyen a becsültes töt embernek a gondolata, érzülete s ilyen az Amerikában élő tót többsége és ezeknek a lelkiületét igyekszik megőrtani néhány amerikai gazember, aki a nemzetiségi mérgekverést mint mesterséget, jó pénzért űzi, mint akár a eszmadiaságot. Mi lenne hát a mi töt túlzóink feladata, kötelessége, ha tényleg *hazafiság* és a néptük ember szeretete vezérelné eselekedeteiket? Minden józan ember ítéltele szerint azt kellene tenniük, hogy a mérgekverőket, a nép megrontóit kitagadják a tót néptést kebelől s minden lehető módon ápolják amerikai véreikben a hazájukhoz, a nemzethez, az itthon maradt becsültes töt néphez való szeretetet és ragaszkodást. A miglen pedig ezt nem teszi; amiglen hallgatag megtűrik, hogy hazájuk, nemzetük lobogóját *rongynak* estűfoltják holtai amerikai népsalók és mérgekverők, sőt ezekkel érintkezésben is maradnak; amiglen beleegyeznek, sőt megtiszteltetésnek veszik, ha ez az amerikai zugsajti politikai viselkedést diszötti: mindaddig senki sem hiszi el nekik, hogy csak egy szikrája az igazí tiszta hazafiságnak is szunyadjon keblükben. *Facta, non verba loyuntur!*

A Turóczí Jótékony Nőegylet választmányi gyűlése.

Mult vasárnap — okt. 26-án — tartotta meg a Nőegylet választmánya ez évi utolsó gyűlést Justh Ferenczné gr. Batthyány Mária elnöklete mellett. A megyeház kisterme ezuttal szépen megtelt a választmány tagjaival és a vendégekkel. Az egylet tisztviselői közül jelen voltak: Zorkóczy Tivadarné, dr. Strausz Adolfiné, özv. Rakassányi Gusztávné, Bánfi János, Kossuth Ella és Kolosy Béla s a vál. tagok közül: dr. Beniczky Akosné, Berez Gyuláné, Borovszky Bélané, dr. Haas Jakabné, Kertész Jánosné, Keviczky Istvánné, Kohn Hugóné, Kirchmayer Gyözóné, Náthán Henrikné,

Rakassányi Józsefné, özv. Soest Ottóné, Schultzs Lajosné, Schönaich Viktorné és Somogyi Gézáné; — s mint vendégek: Borbély Kálmánné, Justh Anna, Soest Alice, Zorkóczy Atala, ifj. Justh György főispán, Dávid János várnagy és Boldis Dezős joghallgató srb.

Az elnökés javaslata 8 árvának 120 koronát, 32 állandóan segélyezett szegénynek 195 koronát és 15 új folyamodónak 169 koronát, összesen tehát 485 koronát szavazott meg a választmány, s egyben — ugyan- csak az elnököl grófnő javaslata — elhatározta, hogy december 14-én d. u. 3 órákor karácsonyi ünnepet rendez a segélyesége alatt álló 50—60 szegény gyermek részére, a kiket ez alkalommal fog ruházni. A szeretetek ezt a szép ünnept a megyeház nagytermében fogják megtartani az egylet hölgyei s a rendezőségbe a következő választmányi tagokat kérték föl: Berez Gyuláné, Keviczky Istvánné, özv. Rakassányi Gusztávné, Schultzs Lajosné, Kohn Hugóné és Kossuth Ella.

Ezzel kapcsolatban arra kéri a választmány úgy a Nőegylet és választmányának tagjait, valamint a vármegye területén lakó összes hölgyeket és emberbarátokat, hogy tekintettel a felruházandó gyermekek nagy számára, amely az ünneppel előreláthatólag még növekedni fog, mindenféle viseltes és új ruhameit, libellit stb. (fűk és leányok számára), az imént felsorolt rendezőbizottsági tagok bármilykéhez, vagy pedig valamelyik választmányi vagy egyleti taghoz, legkésőbb december hó 1-éig elküldeni sziveskedjenek. *Ruhaszüvegetek is köszönettel fogadják el a elküldöttet a választmány.*

A gyenge termés, az uralkodó nagy drágaság s más körülmények következtében a szokottnál is nagyobb inség mutatkozik meggyekben s a szegényebb lakosságunk a legszükségesebb a gyermekek ruházataira sem telik mindig, amiózt aztán ezeken iskolázataira, nevelés is szemedni kövűtlen. *Segítsünk hát a hol és a mivel segíthetünk! Minden adományt hálás szívevel fogadjunk a szegények és a ki jól tesz másokkal, az első sorban önmagával tesz jól!*

HIREINK.

Lapunk mai száma a kettős ünnepp miatt ma szombaton jelenik meg.

— **Hivatal vizsgálat** Ifj. Justh György főispán, Csepészányi Sándor megyei tb. főjegyző és Dugonich Titusz főszámvívő kíséretében szerdán a mosóc—znői járás szolgabíró hivatalát vizsgálta meg.

— **Dr. Ozambel Samunak** lapunk jeles munkatársának nagy figyelmet kellett ezikkasztatni, a esel-töt nemzetiségéről, mai közléstünkkel befejeztük. Kiváló tudomás ezen munkájában kimutatta a esel töt nyelvetudásának az a törekvésé, a melylyel a töt nyelvet megismertetését és azt a eselhelt pótolni törekszik. Am azt hisszük, hogy ennek felütlentésével több szolgálatot tettünk a töt nyelvenk, mint azok a töt nyelvtől hírlapok, a melyeknek minden második száva esel és a melyeket a még nem mélyeztetett töt testvéreink ma holtap már meg sem értenek. Viszont a magyar társadalm is tisztán láthatja most már, hogy a esel-töt nemzetiségnek nemcsak ideális törekvés, hanem igen is fontos politikai mozzanat, a melyet kellő figyelemmel kell kíséni.

— **Botog allpán.** Beniczky Kálmán Turóczvármegye allpánja a mult heten erős meglűltés következtében több napig kénytelen volt a szobát őrizni. Jelenleg azonban már minden bajon túl van s a napokban átvési hivatalának vezetése.

— **Iskolafelavetés Folkusfalun.** Folkusfalun ebben a hazafias kis községben már 1897-ben szervezték az állami iskolát, de az intézet csak most jutott saját épülethez. Ennek a felavatasára gyűlt össze vasárnap délután Folkusfalvának apraja, nagyja, ünnepi díszbe öltözve. A bejárónál fényő galyakból zászlókkal díszített diadal kapu volt föllálítva, a szép és tágas tanterem is esonosan volt felidőztelve. A vendégek, az iskola gondnoksága és községi előljáróság, valamint a tanulók a tanteremben gyűltek. Berez Gyula kir. tanfelügyelő melegen üdvözölte a meglenteket és felkérte a község előszékét, hogy mielőt az iskolát hazafias rendeltetésének átadnák, lássa azt el az egyház áldásával jelölt annak, hogy az állami iskolák kiváló gondot fordítanak a válás erőlyesi nevelésre. *Polvaczky András* ág. h. evang. lelkész igen szép és hazafias szellemű beszéde után megáldotta az új iskola épületet. Majd Berez Gyula kir. tanfelügyelő melláta ennek az iskolának fontosságát; megemlékezett *Wlassics Gyula* vallás- és közokt. m. kir. miniszter kegyességéről és *Halász Ferenc* osztálytanácsos jóságáról, a melylyel a hazafias szellemű községnek eddigi tántoríthatatlan magatartását azzal jutalmazták, hogy az iskolát teljesen államköltséggén építtették föl. Azon reményének adott kifejezést, hogy az új nemzedék már nemcsak érzesben, de nyelvében is magyar lesz. Ifj. *Beniczky Simon* földbírtokos töt nyelven buzdította Folkusfalva lakosságát a további hazafias ma-

gátartásra és arra, hogy iskolájukat a melyben legrá-
gabb kinevelik gyermekeik nevelése, tanítása folyik be-
csüljék meg. Majd *Thomka* Ferenc közs. bíró a község
nevében küszönte meg az állam jótékonyágát, *Igő*
László tanító pedig arról biztosította a jelenlévőket,
hogy minden törekvése oda fog irányulni, hogy iskolá-
jából vallásos, hazájukat szerető növendékek kerüljenek
ki. Megemlékezés történt még *Thomka* Inréről, a ki az
iskola sorsát mindig szívén viselte és annak részére telket
is ajándékozott ezen felül végrendeletileg 1000 koronát
hagyott annak jóránban tartására. A növendékek
hazafias éneke és versei után kedélyes lakomára gyűl-
tek egybe a vendégek, a melyen ifj. *Justl* György
főispánt, *Beniczky* Kálmán alispánt, *Berez* Gyula kir.
tanfelügyelőt stb. éltették.

— **A tóbróztól Révay-féle** birtok eladásá-
s tárgyában az egész hét folyamán tárgyaltak az illetékes
tényezők. Ajánlatokat tettek báró Révay Gyula orsz.
képvisele, a Michnik család és az Országh-féle konzor-
cium.

— **Egyházi hírek.** *Rimely* Károly beszterezébányai
püspök legutóbb több oly személyi változást rendelt el,
melyek bennünket is érdekelnek: *Longauer* János zno-
várai segédlelkész, ki mint az ottani tanítóképzé-
de hittanára is közbeszélésnek örövendett, *Libethányára*
administratorknak nevezte ki; helyébe *Meisner* Részó
ruttkai segédlelkész, ennek helyébe pedig *Uhrin* János
segédlelkész rendelte ki.

— **Tót színelőadás Stubyafüredn,** a melyről
lapunk előző számában megemlékeztünk, vasárnap este
teljesen megtörtént. Az odaseregelt tótok a fűrde
helyiséget teljesen megtöltötték. A tótok jóval több érdeklő-
dést tanúsítottak a maguk mulatásáért, mint a ny-
lányok a magyarság mostani összejövetelei, a melyen
még azok sem igen jelennek meg, akik ott helyben laknak.

— **Uj pap.** *Klíma* Vilmos püspöki ág. h. evang.
lelkésznek fiát *Kálmánt* a múlt héten szentelték föl pap-
Pozsonyban. Az ifjú lelkész dr. *Baltik* Frigyes püspök
mellett nyert alkalmazást, a mely állását *Balassa*-*Gyar-*
maton már el is foglalta.

— **Árok az Ártatlanok!** A „Nár. Nov.” vezető
helyen bedákol a nyakába akasztott legújabb sajtóere
miatt, mert — úgy mond — ő a törvénynek még ma-
gyar nyelven való idézésével is kimutatta, hogy igaz
van, a *Wlassics* miniszter rendeletének pedig nincsen
igaza s mégis pert kapott. — Hát ezen nines mit esu-
dálkozni. Ez a lap már annyira belevalta magát rö-
gészmeibe, hogy helyes judiciuma elveszven, nem képes
megítélni azt, mi kltűbbség van a tárgyalás kritika
— a melyet törvényvel, kormány rendelettel szemben
is gyakorolhat a sajtó, s ami legszébb joga neki, — és
az igaztás és lázítás között. Különlőképen vonatkozik
ez a lapnak perbe fogott dolgozóitására, aki akár nagyra-
látásból, akár beteges igazottság miatt a tisztességes,
tárgyalás vitatkozás helyett oly hangot honosított meg
abban a lapban, amely azokra a bizonyos amerikai lapokra
emlékeztet, amelyek szerkesztőségében a brandy és a
revolver a rendes szerszámok és döntő érvek és a hol
sejteltünk sinés arról, hogy a személyeknek, vélemény-
eknek és elveknél kölesönös tisztelte mellett is le-
het vitatkozni s a vélt vagy való igazakért harcolni.

— **Áthelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir.
miniszter *Medzilbradszky* Margit felsőteresei állami
elemi iskolai tanítóit a torontalmegyei esőszeleki állami
iskolához helyezte át.

— **Sziáv áramlatok és hazánk.** Esterházy János
gróf, a főrendiház tagja e cím alatt írt a szláv nemze-
tiségi mozgalmakról egy nagyobb szabású tanulmányt. A
126 lapnyi vaskos füzet csak egy fejezete ama terjed-
elmesebbnek ígérkező tanulmányoknak, a melyeket
„Nemzetiségi Tanulmányok” cím alatt szándékozik
időnként közzétenni. Esterházy János gróf neve nem
ismeretlen a nemzetiségi kérdéssel foglalkozó publi-
cisztika mezéjén. A nyáron egy évet mult, adta ki tanul-
mányát amaz erkölcsi összefüggésről, a melyet
lehetetlenné teszi, hogy valaki az állam magyar nemzeti
jellegét tagadó nemzetiségi program alapján já-
rhat elhessen a magyar nemzet törvényhozásának. Jelen
tanulmányában a pánszláv törekvésekkel foglalkozik a
pánszlávizmus irodalmának beható ismerete alapján elő-
ször is meghatározva, hogy miiben áll a szláv eszme
fejlődése, jelenlegi állapota és a jövőre vonatkozó
törekvése? Egy következő fejezetben a pánszláv pro-
paganda egyetemes képét rajzolja meg monarchiánkban.
„A pánszláv propaganda speciális képe a magyar Felvi-
déken” című fejezetében pedig bőséges adatokkal és
idézetekkel tárja fel azt az aknamunkát, a melyet az
éjszakanagyi vármegyékben a tót nemzetiségi politikuskok
évek óta egyre növekedő vakmerőséggel folytatnak. A
tanulmányt befejező *Zárszó*-ban előadja ama nézeteit, a

melyek azokat az eszközöket jelölik meg, a melyekkel
elérni lehet venni, a pánszláv iltelmeik erősödésének,
erre vonatkozó nézeteit a következő három pontba
foglalja össze: I. A kormány feladata: a eseh-tót, ille-
tlenül a pánszláv iltelmeik hathatósabb ellenőrzése és
ebből kifolyóan minden külföldi befolyásból távolartásra,
a hazafiatlan nemzetiségi elemek eljárásainak megnele-
zítése és megtorlása. II. A törvényhozási feladata:
kimondani a nemzetiségi politikuskok erkölcsi vagyis
politikai összeférhetetlenségét. III. A kormány és a
parlalamon: támogatása és becsillje meg a hazafias nemze-
tiségi elemeket és csinálja meg a felvidéki magyar
bankok trustját, a tót pénzintézetek trustje megcsinál-
ható, annak bizonyítására két táblázatban közli e pénz-
intézetek főbb adatait az 1900 évi mérleg szerint. A
füzetet „Személyének a pánszláv propagandára vonat-
kozó hírlapi közleményekből” cím alatt a legutóbbi év
szláv mozgalmainak valóságos Okmánytára zárja be. A
sok tudással, erős magyar érzéssel és hazafias buzgó-
sággal megírt füzet nemcsak becsületesre válik a lelkes
magyar főurak, de meg is érdemli, hogy elolvassák
mindazok, a kik politikai kérdésekkel foglalkozni szer-
tenek. Az elegáns kiállítású füzet ára 2 korona és
kapható minden hazai könyvkereskedésben.

— **Összejövetel Stubyafüredn.** A stubyafüredi
összejövetelek eddig elé nem igen sikerültek, a minnek
nagy részét a kellemetlen időjárás is oka volt. Ugy hal-
lóján azonban, hogy most vasárnap november hó 3-án
már többen fognak az összejövetelen részt venni, a mire
azért is szükség van, hogy a felső járás hazafias érzelmi
lakói egymással találkozhassanak.

— **Vitás papválasztási ügy.** Breznóbányán, min
onnet írják, nagy háborússágot csinált a Csersei Emil
tszimatroni esp.-plébános lemondása folytán tisedésben
lévő róm. kath. plébános állás betöltése. A képviselő-
testület ugyanis új határozatot, hogy a város levén a
kegyur, a plébános-választás a közgyűlésen történjék és
a képviselőtestület minden tagja valláskülönbőség nélkül
gyakorolhatja szavazati jogát. Főlebbezés folytán az ügy
Zólyom vármegye közigazgatási bizottsága elé kerülvén,
a közg. biz. úgy döntött, hogy a plébános csak a róm.
kath. vallás képviselői választhatják. Ezt a határozatot
az ágost. hitv. képviselők megellegebtezték a kultusz-
miniszterhez, ami viszont nagy visszatetszést szült a róm.
katholikusok között, akik ugy okoskodnak, hogy a
város csak 1416 koronát fordít a róm. kath. egyház
segélyezésére, míg az ágost. evang. egyháznak 2704
koronát ad, még sinés joga az ágost. evang. papválasz-
tásba befolyjni; nem mellányos tehát, hogy az ágost.
hívtalásnak befolyhassanak a róm. kath. papválasztásba.
A vitás ügyben nagy érdeklődéssel várják a miniszter
döntését.

— **Ámítás.** A „Nár. Nov.” *Wlassics*nak brassói
stb. iskolatogatózásairól szólva azt az állítást kezkeztá-
ta meg, hogy, ha a turócz-szent-mártoni tót gimnázium-
még fennállana s azt *Wlassics* meglátogatná, arról győ-
ződné meg, hogy ott a magyar nyelvet a törvény ren-
delkezése szerint tanították. — Ez megyarának mondva:
ámítás, mert a „Nár. Nov.” emberei, mint közvetlen
tanúi a tót gimnáziumok működésének, nagyon is jól
tudják, hogy miért zárta be a magyar kormány a tót
gimnáziumokat. S mivel ez a lap állandóan azzal is
ámítja olvasóit, hogy a tót gimnáziumok bezárása ok
nélkül s a törvény ellenére történt, rajta leszünk, hogy
— ha csak lehetséges lesz — a vonatkozó akták alap-
ján ezen gimnáziumok hazafiatlan iltelmeit nesses a mi
olvasóközönségünkkel, hanem a tót olvasókkal is meg-
ismertessük.

— **Elgázolás.** Bielek Antal helybeli lapszerkesztő
kis leányát egy idevaló gazdának a fogata elgázolta.
A kis leány az utczán haladt, a kocsi pedig mögötte
robozott. A kocsiis, egy szentanu állítása szerint, ráki-
áltott ugyan a kis leányra, egyáltalán azonban a lovak
közé esapott ostaroval, úgy hogy azzal a leánynak már
nem volt ideje félre ugorni s a lovak és a kocsi alá
került. A tarkóján szenvedett sérülést a leányka, a kit
egy arra elhaladó asszony vezetett haza. Miután nem
első eset, hogy ily brutális kocsiis ostoba virtakodásá-
val emberéletet veszélyeztet, elvárjuk, hogy ez ügyben
a legszigorúbb vizsgálat tartassék.

— **Szóll Kálmánról** ott újságolja egy szellemes-
ségéről és igazmondásáról ismeretes helybeli tót lap,
hogy — némely hírlapok szerint — *Szóll* Kálmán mi-
niszterelnök német származásu s neve *Windmayr* volt.
Még ha *Szóll* Kálmán nem volna is vasmegeyi magyar
nemes családnak a sarjadéka és valami *Vörösmarthy*
Mihály nevű költőnek a veje, úgy ő is *Wekerle* és még
egy esomé német vagy megmagyarosított nevű idegen
származásu embertnek egyenként is többet érne, mint az
az ezer év óta itt lakó egész tót perupaty, amely még

ma is dicsőíti *Hurban* et consortes 1848/9. évi hőskö-
déseit a saját hazájuk ellen, a helyett, hogy tizediziglen
is purlva szégyenkeznek.

— **Hirtelen halál.** *Sarolta* közfűrészen (*Budis* mel-
lett) *Palos* Agoston 16 éves lakatos ism atyjával együtt
nyugodtan dolgozgatott. Csendben megebedtélte és obed
után lepihentek. A fiut egyszerre erős köhögés fogta el,
orrán száján át vérzés öntötte el s rövid szenvedés után
meg is halt, mielőtt még az orvosi segély megérkezett
volna.

— **Drága pasztor óra.** Egy felvidéki uriember-
nek *Liptó*-*Szent-Miklóson* dolga akadt, a min azonban
csakhamar túl esett. Üres idejét sétálgatással töltötte el
s a közben egy szemre való barna hüvelygel ismerked-
tet meg, a kivel a delántúv egy csvegevell el is töl-
tötte. A mikor azonban tovább utazni akart, nagy meg-
lepéssel vette észre, hogy 9000 koronát tartalmazó
pénztárcájája hiányzik. Hogy a tettes más, mint a barna
hüvely nem lehetett, azzal a póruljárt udvarló csakhamar
tisztán van. Neki is indult a keresésnek, de haszta-
lanul míg végre kénytelen volt a dolgot a rendőrségnek
bejelenteni, a mely a hüvelyt csakhamar előállította
ugyan, azonban pénz nélkül, mert az azt akkorára már
biztos helyre elrejtette.

— **Tíz.** *Tótrónai* levelezőnk írja, hogy ott a mut
hétten pénteken tíz volt. *Husz* Mihályé lent száritott a
padlason. Hogy, hogy nem, a len meggyuland és ettől
tízlet fogott a tető is, mely erőse lánggal kezdett égni.
A gyors segítség azonban eléjét vette a nagyobb bajnak.

— **A mérgezőkóró fájdalom.** A lelketlen nép-
bujogatók, a kik szegény munkások fillérből élőknek,
nagyon meg vannak ijedve. Látnák, hogy minden erköl-
csösök dacára is az országos Gazdasági Munkás és
Cselédségélypénztár népszerűsége egyre terjed, s a nép
mindjobban felismeri, hogy milyen áldásos ránevez ez
az intézményünk. Persze ez nem tetszik az agitátor
uraknak, mert ők egyáltalában nem az akarják, hogy a
nép boldoguljon, hanem hogy ők boldoguljanak.
Miután pedig a segélypénztár terjedésével az ő nép-
szertésük egyre fogy, kétségbeesett erőfeszítéssel
minden eszközt felhasználnak, hogy a népet tévúra
vezessék és visszatartsák a pénztárba való belépéstől.
Híabá való erőlködés. A nép erősebb, mint ők gondolják,
s kezdik belátni, hogy nem az az ő barátja, a ki folyton
és lelketlenül igaztja a fennálló társadalmi rendt, ellen,
hogy ezen a czímen kizsákmányolhassa az „Elvtársak”
szobait, hanem aki a népet biztosítani akarja minden
esetösség ellen, s oda törekszik, hogy a beállított
munkakeptelenség esetén legyen miből megélni minden-
kinek, a nélkül, hogy kéregetés és alamizsna szorulna.

— **Kedvezményes vasutlogy.** Az 1903. évre
kiadandó kedvezményes áru vasuti gogy váltására jo-
sított arzeképe évi igazolványok kiállításá immár kezde-
tét veendő. Szükséges ennélfogva, hogy az utazási ked-
vezményre jogosultak közül a tényleges szolgálatban
állók az új igazolványok kiállítását hivatali felsőbbeségük
utján, a nyugdíjasok pedig közvetlen a máv. igazgató-
ságotól az eddigi eljárás szerint már most kérjék. Mint-
hogy pedig az 1903. évről egészen új igazolványok adat-
nak ki, s így a jelenleg érvényben levő igazolványokba
kapsolót arzeképe nem használható, szükséges, hogy
minden egyes igényjogosult új arzeképet terjesszen be.
Az arzeképek előlapjának alsó szélre az illető tulajdonos
teljes neve tisztán és olvashatóan ráveendő. *Keszési*
illeték igazolványonként egy korona költségekben.

— **As osztályorsorsjáték új játéktérve.** A m. kir.
szab. osztályorsorsjáték legújabb játéktérve, a mely a
november 20-án kezdődő sorsolások terjesztését magában
foglalja, érdekes újításokat tartalmaz. Egész sor főnyer-
ményrel és nagyobb nyereményvel toldott meg a
nyeremények száma, a mi által a nyeremények összege a
régii 13.160.000 koronáról 14.459.000 koronára emel-
tetett. Egy millió koronánál többel szaporították meg a
nyeremények számját, a mikor a sorsjegyek számát
tízezer darabbal emelték. Az új nyeremények közt van
egy 80.000 koronás, egy 50.000 koronás, és 25.000
koronás, egy 20.000 koronás, öt 10.000 koronás. A
több főnyereményrel a nyerés esélye kétszertelennel
megjavult.

— **Olvasóink figyelmébe.** *Friedmann* *Mór* gyógy-
szertárában *Ruttkán* kaphatni: *Szójíz*, mely a lümluhat-
atlan, jóízű lüdtő készítmény, mely nemcsak a fogakat
és foghúst ápolja és állandó használat mellett biztosan
elejét vesz minden fogfájásnak, hanem a gyomorra is
erősítőleg hat. *Egy üveg ára 1 kor. 10 fillér.* — *Higany-*
mentes arzenokénos. Arzenisztíószer seplő májfoltok,
peresének és minden egyéb arzenirágzás ellen, valamint
epemadula kora szappan, mely az arzenokénoséssel egye-
temben, használati utasítás szerint alkalmazva, viruló,
tűde kinézetű kölesönös. *Egy üveg kecses ára 1 kor.*
Ugy drb. szappan ára 70 fillér. — *Nátha elleni szer.*
Ezen szert a tonyeren szétoldósítve néhányszor az orr-
höz vezetjük és szagoljuk, miáltal a náthától legtrö-
videbb idő alatt megszabadulnak. *Ára 1 kor.*

Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a
Ferencz József keserűvíz valamennyi hasonló vizet,
tartós haszját hatása és enlítésre méltó kellemes ízével
fogva, már kis adagban is tetemesen fellümluja. Kérjünk
határozottan *Ferencz József* keserűvizet.

